

Dôvodová správa

Uznesením Vlády SR č. 943/2008 bola schválená Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva na roky 2008-2013, korešpondujúca so zámermi Stratégie informatizácie spoločnosti. Vláda odporučila predsedom samosprávnych krajov, aby vo svojej územnej pôsobnosti zabezpečili činnosť verejných knižníc a rozvoj knižnično-informačných služieb.

OKaCR zapracoval ciele a úlohy Stratégie rozvoja slovenského knihovníctva do Stratégie rozvoja kultúry KSK na roky 2008 – 2013, ktorú Zastupiteľstvo KSK schválilo uznesením číslo 484/2008. Následne tunajší odbor zadal Agentúre regionálneho rozvoja KSK spracovanie Návrhu štandardov a výkonnostných indikátorov knižníc a knižnično-informačných služieb pre knižnice v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK s východiskami pre stratégiu ich rozvoja na roky 2010-2015. Pri spracovaní tohto návrhu sa vychádzalo z Analýzy výkonov a daností knižníc v pôsobnosti KSK, kde sa posúdili výsledky a ukazovatele dosiahnuté regionálnymi knižnicami v rokoch 2005 - 2009 a taktiež prebehlo ich porovnanie s výsledkami a ukazovateľmi knižníc iných krajov (s rovnakým počtom obyvateľov miest a regiónov). Prebehla tiež Analýza trendov knižničných služieb v EÚ a vo svete. Pri získavaní potrebných údajov pomohol aj krátky dotazníkový prieskum v regionálnych knižniciach KSK.

Zámerom zadania bolo:

a) získať:

- objektívnu komplexnú analýzu súčasného stavu knižníc,
- porovnanie výkonov knižnično-informačných služieb s regionálnymi knižnicami v zriaďovateľskej pôsobnosti vyšších územných celkov SR,
- informácie o trendoch rozvoja knižníc v EÚ
- východiska pre zabezpečenia rozvoja knižníc na nasledujúce obdobie.

b) navrhnuť opatrenia pre skvalitnenie ich činnosti, aby sa mohli transformovať na kooperatívne knižnično-informačné jednotky kompatibilné s knižnično-informačným systémom SR a celosvetovými informačnými sieťami.

Analytická časť materiálu je spracovaná z rozborov regionálnych knižníc za roky 2005-2009 a je súčasťou priloženej správy. Merateľné výkony boli porovnané s výkonmi regionálnych verejných knižníc v SR a štandardami odporúčanými Metodickým pokynom MK SR č. 1669/2010-10/7472, a po zohľadnení súčasného krajského priemeru slúžia ako pre štandardizáciu výkonov (normy). Na základe uvedeného bol spracovaný návrh opatrení, vrátane zavedenia Návrhu štandardov a indikátorov knižnično-informačných služieb.

Vzhľadom k tomu, že realizácia opatrení a zavedenie štandardov si vyžiada zásahy do štruktúry rozpočtov knižníc a potrebu kofinancovania náročných projektov na modernizáciu a dobudovanie materiálno-technickej základne, materiál z hľadiska finančného dopadu posúdil odbor financií.

Analýza

1. zhodnotila

činnosť 5 knižníc v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK a to: Verejnej knižnice Jána Bocatia (ďalej len VKJB) v Košiciach, Gemerskej knižnice Pavla Dobšinského v Rožňave, Zemplínskej knižnice v Trebišove, Spišskej knižnice v Spišskej Novej Vsi a Zemplínskej knižnice Gorazda Zvonického v Michalovciach, priestorové a materiálno-technické podmienky, ľudské zdroje a kultúrno-výchovné i vzdelávacie aktivity na základe toho:

2. potvrdila

a) dlhodobý nepriaznivý vývoj väčšiny rozhodujúcich ukazovateľov výkonov v knižnično-informačných službách ako :

- klesajúci trend počtu čitateľov,
- klesajúci počet výpožičiek,
- nízku mieru obnovy a obratu knižných fondov,

b) pretrvávajúce negatívne stránky:

- zastaranosť priestorové riešenia interiérov a ich vybavenia,
- vysokú energetickú náročnosť budov, ktoré pôvodne boli stavané na iné účely,
- nevyhnutnosť priebežnej modernizácie informačnej techniky, technológie, vrátane softwarového vybavenia,
- pomalé napojenie na internet,
- nízky stupeň ochrany knižných fondov,
- nízke, len 50%-né napojenie knižníc na Knižnično-informačný systém tretej generácie Virtua,
- nízku mieru elektronizácie a automatizácie knižnično-informačných služieb,
- fakt, že výkony knižníc KSK sa v celoslovenských prehľadoch a štatistike MK SR sa vo väčšine ukazovateľov umiestňujú v pásme podpriemerne dosahovaných výsledkov

Do priemeru sa radíme len počtom prevádzkových hodín na týždeň a %-tom čitateľov z počtu obyvateľov (avšak len Zemplínska knižnica Trebišov). V dvoch ukazovateľoch sa umiestňujú naše knižnice nad celoslovenský štandardom a to:

- v počte verejnosti prístupových miest k internetu (výsledok projektu „VPBI“) a
- v počte študijných miest na 1000 čitateľov

Príčiny negatívneho trendu – t.j. poklesu záujmu o služby knižníc vo všeobecnosti vnímame ako dôsledok:

- demografického vývoji obyvateľstva,
- internetizácie rezortu školstva a domácností,
- nedostatku novej aktuálnej literatúry,
- širokej ponuky kníh a iných elektronických médií na trhu,
- prudkému rastu počtu školských knižníc ,
- nedostatočne atraktívne služby v dôsledku dlhodobej absencie centrálného vzdelávacieho systému knihovníkov

Možnosti eliminácie poklesu čitateľov a užívateľov vidíme v:

- v posilnení komunitnej funkcie VKJB Košice (MEDIATÉKA) a informačno-vzdelávacej funkcie ostatných regionálnych knižníc,
- skvalitnení materiálno-technického vybavenia a estetizácií priestorov,
- permanentnom dopĺňaní knižného fondu zavedením štandardu pre nákup, a v dôslednejšom vyradovaní neaktuálnej literatúry,
- zníženie nákupu periodík (zavedenie štandardu s rozpätím),
- zavedení nových inovatívnych služieb a podujatí,
- postupnej transformácii knižníc z inštitúcií sprístupňujúcich dokumenty na komunitné inštitúcie sprístupňujúce informácie uložené v informačných sieťach sveta
- modifikácii prevádzkových hodín pre verejnosť,
- užšej spolupráci s rôznymi inštitúciami a komunitami,
- v permanentnom vzdelávaní knihovníkov.

V Košiciach 10. 3. 2011